©cc-by-nc-sa 2004-2024 Н.П.Лихушина
http://galenel.info/sanskrit/09-savitri/3savitri-unit.pdf

Сказание о Савитри
Глава 3

॥ मार्कण्डेय उवाच ॥

अथ कन्याप्रदानाय वैवाहिकमचिन्तयत् ।

समानिन्ये च तत्सर्वं भाण्डं वैवाहिकं नृपः ॥ १ ॥

vaivāhika - свадебный; *n* свадьба;
sam-ā√nī I U. - собирать; созывать, приносить;
bhāṇḍa *n* - горшок, сосуд, посуда, утварь;

ततो वृद्धान्द्विजान्सर्वानृत्विजः सपुरोहितान् ।

समाहूय दिने पुण्ये प्रययौ सह कन्यया ॥ २ ॥

ṛtvij *m* - жрец;
purohita - поставленный во главе; *m* домашний жрец, особенно жрец царя, пурохита;

मेध्यारण्यं स गत्वा च द्युमत्सेनाश्रमं नृपः ।

पद्भ्यामेव द्विजैः सार्धं राजर्षिं तमुपागमत् ॥ ३ ॥

medhyāraṇya *n* - священный лес;
rājarṣi *m* - мудрец царского происхождения, царь-отшельник;

तत्रापश्यन्महाभागं शालवृक्षमुपाश्रितम् ।

कौश्यां बृस्यां समासीनं चक्षुर्हीनं नृपं तदा ॥ ४ ॥

śāla *m* - название дерева Shorea Robusta;
kuśa *m* - священная трава Poa annua;
kauśya - сделанный из травы kuśa;
bṛsī *f* - подушка;
sam√ās II P. - сидеть вместе, сидеть;

स राजा तस्य राजर्षेः कृत्वा पूजां यथार्हतः ।

वाचा सुनियतो भूत्वा चकारात्मनिवेदनम् ॥ ५ ॥

yathārhatas *adv.* - по достоинству, как следует;
suniyata - очень воздержанный, очень скромный (+vācā на язык, в речи);
nivedana *n* - извещение;

तस्यार्घ्यमासनं चैव गां चावेद्य स धर्मवित् ।

किमागमनमित्येवं राजा राजानमब्रवीत् ॥ ६ ॥

arghya *n* - почетная вода (для гостя и др. почетных лиц);
ā√vid II P. *caus.* - извещать, предлагать;

तस्य सर्वमभिप्रायमितिकर्तव्यतां च ताम् ।

सत्यवन्तं समुद्दिश्य सर्वमेव न्यवेदयत् ॥ ७ ॥

abhiprāya *m* - план, намерение;
itikartavyatā *f* - подлежащее выполнению дело, долг, обязанность;
sam-ud√diś VI P. - указывать на ч.-л.;

॥ अश्वपतिरुवाच ॥

सावित्री नाम राजर्षे कन्येयं मम शोभना ।

तां स्वधर्मेण धर्मज्ञ स्नुषार्थे त्वं गृहाण मे ॥ ८ ॥

॥ द्युमत्सेन उवाच ॥

च्युताः स्म राज्याद्वनवासमाश्रिताश्चराम धर्मं नियतास्तपस्विनः ।

कथं त्वनर्हा वनवासमाश्रमे निवत्स्यते क्लेशमिमं सुता तव ॥ ९ ॥

√cyu (Ā. I, p.p. cyuta) - колебаться, падать, удаляться, лишаться; *p.p.* лишенный, без ч.-л.;
anarha - незаслуживающий (ч.-л. нехорошего), невинный;
kleśa *m* - трудность, неудобство;

॥ अश्वपतिरुवाच ॥

सुखं च दुःखं च भवाभवात्मकं यदा विजानाति सुताहमेव च ।

न मद्विधे युज्यति वाक्यमीदृशं विनिश्चयेनाभिगतो ऽस्मि ते नृप ॥ १० ॥

-ātmaka - состоящий из, имеющий природу, кому свойственно;
mad-vidha - подобный мне; такой же, как я;
viniścaya *m* - твердое намерение, решение;

आशां नार्हसि मे हन्तुं सौहृदात्प्रणतस्य च ।

अभितश्चागतं प्रेम्णा प्रत्याख्यातुं न मार्हसि ॥ ११ ॥

āśā *f* - желание, надежда;
√arh I P. - мочь, быть способным; arh + *inf.* - выражение вежливой просьбы;
abhitas *adv.* - вокруг, кругом, сюда, к;
preman *m, n* - дружба, любовь;
praty-ā√khyā II P. - отказывать;

अनुरूपो हि संयोगे त्वं ममाहं तवापि च ।

स्नुषां प्रतीच्छ मे कन्यां भार्यां सत्यवतः सुताम् ॥ १२ ॥

anurūpa - соответствующий, подходящий, достойный;
saṃyoga *m* - соединение, союз, отношение родства; брак, супружество;

pratīṣ (prati√iṣ) VI P. - принимать;

॥ द्युमत्सेन उवाच ॥

पूर्वमेवाभिलषितः संबन्धो मे त्वया सह ।

भ्रष्टराज्यस्त्वहमिति तत एतद्विचारितम् ॥ १३ ॥

abhi√laṣ I P. - добиваться, желать;
saṃbandha *m* - соединение, родственная связь;
√bhraṃś (IV P., p.p. bhraṣṭa) - падать, выпадать, пропадать, лишаться;
vicārita *n* - мешкание, колебание, сомнение;

अभिप्रायस्त्वयं यो मे पूर्वमेवाभिकाङ्क्षितः ।

स निर्वर्ततु मे ऽद्यैव काङ्क्षितो ह्यसि मे ऽतिथिः ॥ १४ ॥

√kāṅkṣ (P. I kāṅkṣati, p.p. kāṅkṣita) - желать;
abhi√kāṅkṣ - *id*;
nir√vart I Ā. - состояться, исполняться;

॥ मार्कण्डेय उवाच ॥

ततः सर्वान्समानाय्य द्विजानाश्रमवासिनः ।

यथाविधि समुद्वाहं कारयामसतुर्नृपौ ॥ १५ ॥

yathāvidhi *adv.* - по установленным правилам, как предписано;
samudvāha *m* - свадьба;

दत्त्वा सो ऽश्वपतिः कन्यां यथार्हं च परिच्छदम् ।

ययौ स्वमेव भवनं युक्तः परमया मुदा ॥ १६ ॥

yathārham *adv.* - по достоинству, как следует;
paricchada *m* - челядь, прислуга; домашняя утварь, приданое;
mud *f* - радость, удовольствие;

सत्यवानपि तां भार्यां लब्ध्वा सर्वगुणान्विताम् ।

मुमुदे सा च तं लब्ध्वा भर्तारं मनसेप्सितम् ॥ १७ ॥

√mud (I Ā., p.p. mudita) - радоваться, тешиться; *p.p.* обрадованный, веселый;

गते पितरि सर्वाणि संन्यस्याभरणानि सा ।

जगृहे वल्कलान्येव वस्त्रं काषायमेव च ॥ १८ ॥

saṃ-ny√as IV P. - отбрасывать, сбрасывать, снимать; отказываться;
ābharaṇa *n* - украшение, убор, наряд, драгоценности;
valkala *m, n* - платье из мочала (одежда отшельников);
kāṣāya - коричневый;

परिचारैर्गुणैश्चैव प्रश्रयेण दमेन च ।

सर्वकामक्रियाभिश्च सर्वेषां तुष्टिमादधे ॥ १९ ॥

paricāra *m* - услуга;
praśraya *m* - покорность, скромность;

श्वश्रूं शरीरसत्कारैः सर्वैराच्छादनादिभिः ।

श्वशुरं देवसत्कारैः वाचः संयमनेन च ॥ २० ॥

satkāra *m* - угощение, прием, оказывание чести, внимательное обращение с к.-л.;
ācchādana *n* - одежда, платье;
saṃyamana *n* - обуздывание, власть над собой, натягивание (поводьев);

तथैव प्रियवादेन नैपुणेन शमेन च ।

रहश्चैवोपचारेण भर्तारं पर्यतोषयत् ॥ २१ ॥

naipuṇa *n* - способность, искусство, опытность;
rahas *n* - уединение, уединенное место; *Acc. Loc. adv.* наедине, тайно, втайне;
upacāra *m* - услуга, уход, ухаживание;

एवं तत्राश्रमे तेषां तदा निवसतां सताम् ।

कालस्तपस्यतां कश्चिदपाक्रामत भारत ॥ २२ ॥

√tapasya *den.* - подвергаться покаянию;

सावित्र्या ग्लायमानायास्तिष्ठन्त्याश्च दिवानिशम् ।

नारदेन यदुक्तं तद्वाक्यं मनसि वर्तते ॥ २३ ॥

√glai (*или* glā, P. I, p.p. glāna) изнуряться; истощаться;

॥ इति महाभारते सावित्र्युपाख्याने तृतीयः सर्गः ॥